

Zwyczaje 7 (J. Sierociuk, oprac. B. Osowski)

Podać:

- miejscowość, gminę, powiat
- imię i nazwisko, rok i miejsce urodzenia, zajęcie osoby nagrywanej,
- jak długo informator mieszka w danej wsi?
- datę nagrania i kto nagrał.

1. Czy znane jest określenie, że np. *mróz coś zwarzy*?
2. Co może być *zwarzone* przez mróz?
3. Czy jest jakoś tłumaczone to, że ptak "zabrudzi" kogoś (że ptak "załatwi się" na kogoś)?
4. Czy "**13**" jest liczbą szczęśliwą?
5. Czy dzień przypadający w *piątek* i *trzynastego* (13) jest jakimś dniem szczególnym?
6. Czy ujrzenie (zobaczenie) zakonnicy jest znakiem dobrym czy złym?
7. Czy można przechodzić pod drabiną?
8. Co ludzie robią, kiedy czegoś zapomnieli i muszą się wrócić do domu?
9. Jak się określa to, że się założyło bieliznę (np. podkoszulki) odwrotnie (spodem na wierzch)?
10. Co znaczy, jeżeli ktoś założył przypadkiem bieliznę na drugą stronę?
11. Co mówią, jeżeli komuś przejdzie drogę ktoś z *pustym wiadrem*?
12. Co mówią, jeżeli komuś przejdzie drogę ktoś z pełnym wiadrem?
13. Co mówią, jeżeli ktoś (ro)zbije lustro (lusterko)?
14. Jak mówią na tego, kto odebrał sobie życie przez powieszenie się?
15. Co robią ze sznurem, na którym się ktoś powiesił?
16. Czy znane jest przekonanie, że *sznur wisielca* przynosi szczęście?
17. Co mówią, jeżeli ktoś zobaczy w nocy spadająca gwiazdę?
18. Czy jeżeli ktoś znajdzie pieniądze to chucha na nie?
19. Dlaczego ludzie *chuchają na* znalezione *pieniądze*?
20. Czy znalezienie *podkowy* jest (było) jakimś znakiem szczególnym?
21. Co robiono ze znalezioną podkową?
22. Jak należało wieszać podkową "na szczęście"; końce skierowane do dołu czy do góry?
23. Jak tłumaczą sobie to, że *sól* się komuś rozsypała?
24. Co znaczy powiedzenie: *odpukać w niemalowane drzewo*?
25. Czy można witać się przez próg?
26. Co znaczy powiedzenie: *zła śmierć*?
27. Czy przychodząc po raz pierwszy do kogoś mieszkającego w nowym domu przynoszono jakieś prezenty?
28. Jakie rzeczy tradycyjnie przynoszono z pierwszą wizytą w nowym domu?
29. Co robiono, żeby pozbyć się pcheł (lub innych insektów) z domu?
30. Czy złapaną *pchłę* wnoszono na skrzyżowanie dróg?
31. Czy w czasie oczepin składano welon na kolanach pana młodego? Dlaczego?
32. Czy przechowuje się w domu pawie pióra? Co o tym mówią?
- 33.
34. Ile - i jakie - potraw przygotowywano na Wigilię?
35. Co to była *siemieniucha*? (rodzaj wigilijnej zupy z siemienia lnianego)
36. Czy znany był zwyczaj biegania boso po pierwszym śniegu? Dlaczego tak robiono?
- 37.
38. Czy z pogody w czasie ślubu (wesela) jakoś wróżą co do jego przyszłości?
39. Jak tłumaczą to, że w czasie ślubu (wesela) pada deszcz?
40. Jak tłumaczą to, że w czasie ślubu (wesela) świeci słońce?
41. Które miesiące są szczególnie predysponowane dla zawierania małżeństwa?
42. Czy to dobry znak, że jako pierwsza życzenia ślubne składa kobieta?
- 43.
44. Czy są jakieś sposoby przepowiadania (przewidywania) czasu nadejścia zimy?
45. Po czym można poznać, jaka będzie nadchodząca zima?
46. Czy z obserwacji kwitnięcia wrzosów (od czuba, od dołu) wnioskuje o tym, jaka będzie zima (i czy szybko nadejdzie)?
47. Co znaczy, że wrzosy kwitną "od dołu"?

Zwyczaje 7 (J. Sierociuk, oprac. B. Osowski)

48. Co znaczy, że wrzosa kwitną "od czuba"?
- 49.
50. Jak tłumaczą to, że ktoś przeszedł drogę z pustym wiadrem?
51. Czy tłumaczą jakoś to, że ktoś przeszedł drogę z pełnym wiadrem?
52. Czy takie przekonania dotyczą tylko wiader?
53. Co mówią, jeżeli ktoś po raz pierwszy jedzie (czy idzie) jakąś (np. nową) drogą?
- 54.
55. W jakich okolicznościach rzuca się (m.in. na kogoś) drobnymi pieniawkami? Dlaczego?
56. Kto - wedle tradycji - powinien być pierwszym klientem przy rozpoczynaniu jakiejś działalności, np. gospodarzej (kobieta czy mężczyzna)? Dlaczego?

1. Ziemniaki/pyry, których nie ugotowano są ... (surowe ?)
2. Potrawy z surowych ziemniaków/pyr;
3. Co należy zrobić z surowymi ziemniakami przed sporządzaniem potrawy ?
4. To, na czym się trze ziemniaki;
5. Ziemniaki po tarciu są ... (jakie? - utarte, starte?)
6. Czy robiono z ziemniaków placki smażone na tłuszczu?
7. Jak przygotowywano ziemniaki na placki (dokładny opis)?
8. Czego dodawano do potraw ziemniaczanych?
9. Czy pieczono swoisty placek z ziemniaków (jak ciasto, na blasze) w piecu?
10. Co to są **bliny**?
11. przygotowywanie kapusty do przechowania na zimę
12. To, czym przesiewa się zboże;
13. To, co służy do przesiewania mąki (sito)
14. Duża drewniana łyżka
- 15.
16. Co to za potrawa: **kwaśne**? Jak się ją przygotowuje (dokładny opis)?
17. Co to za potrawa: **kwasytko** / **kwasydlko**? Jak się ją przygotowuje (dokładny opis)?
18. Co to za potrawa: "**letkie słotko-kwaśne**"? Jak się ją przygotowuje (dokładny opis)?
19. Jak się przygotowuje **ślepe ryby** (podać dokładny opis)?
20. Jak się przygotowuje wigilijne **makielki** (podać dokładny opis)?
21. Podać opisy przygotowania różnych potraw - zup, dań, ciast, itp.

1. Człowiek, który w lesie zbiera grzyby
2. Wszystkie grzyby, które nadają się do jedzenia
3. Wszystkie grzyby, które nie nadają się do jedzenia
4. Jak inaczej mówi się na grzyby trujące? (trujaki?)
5. Jak inaczej mówi się na grzyby, które nie nadają się do jedzenia?
6. Co to są **bedki**, **betki**?
7. Z jakich części składa się grzyb?
8. W jaki sposób zabiera się poszczególne typy grzybów?
9. Czy wszystkie grzyby zbiera się tak samo?
10. Czym mogą różnić się grzyby między sobą?
11. To, z czego wyrasta grzyb
12. Co to jest **grzybnia**?
13. Mały grzyb (podać zdrobienie)
14. Rodzaj grzyba, który rośnie na pniach ściętych drzew
15. Wieloletnia narośl na pniach drzew, w kształcie "półeczek" (huba ?)
16. Co robi się z grzybami po przyniesieniu ich do domu?

Czy wyraża Pan/Pani/ mama/ tata/babcia/dziadek/ciocia/wujek itd. zgodę na wykorzystanie materiałów (nagrania, zdjęć) do celów popularnych i naukowych?